

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Преплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија поставити:

за начелника прве класе среза колубарског, округа београдског, Јована Л. Илића, секретара исте класе начелства округа нишког; и

за секретара треће класе начелства округа нишког Андреју Ж. Живковића, начелника исте класе среза колубарског, округа београдског, — обојицу по службеној потреби.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 21. октобра 1910 г. у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I. на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија, а по саслушању Министарског Савета решено је:

да се Јован Михаиловић, начелник треће класе среза космајског, на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, стави у стање покоја с пензијом, која му према годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 19. октобра 1910. г. у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Заступника Министра Унутрашњих Дела, Министра Финансија поставити:

за лекара среза ражањског Д-р. Димитрија Марића, лекара општине града Крушевца, по молби.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 23. октобра 1910 г. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА у месецу септембру 1910. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда, у току месеца септембра ове године извршено је у Србији:

1. Убиства	28
2. Детоубиства	3
3. Нехотичних убиства	7
4. Покушаја убиства	30
5. Разбојништва	12
6. Силовања	3
7. Тешких телесних повреда	17
8. Паљевина	46
9. Опасних крађа	112
10. Злонамерних поништаја туђих ствари	11 ¹⁾

Од изложених дела пронађено је:

Убиства	23	или	82.1%
Детоубиства	3	»	100 %
Нехотичних убиства	7	»	100 %
Покушаја убиства	30	»	100 %
Разбојништва	12	»	100 %
Силовања	3	»	100 %
Тешких телесн. повреда	17	»	100 %
Паљевина	3	»	6.5%
Опасних крађа	40	»	35.7%
Злонамерних поништаја туђих ствари	5	»	45.4%

Највећи број убиства извршен је помоћу *ваграног оружја* (15), затим помоћу *тупог оруђа* (5), помоћу *оштрог оруђа* (4), *давлеем рукама* 3, и *тровањем* 1.

А узроци из којих су ова убиства извршена леже: у *међусобној свађи* за 12 случајева, у *користољубљу* за 3 случаја, у *освети* за 2, у *љубави* за 1, у *вршењу званичне дужности* за 1, и у *љубомори* за 1 случај. За осам случајева узроци су *непознати*.

Посматрана према местима у којима су извршена изложена убиства јављају се: у срезу јасеничком округа крагујевачког 2 (оба непронађена), у срезу звишком 2 (1 непронађено), у срезу млавском 2, у срезу златиборском 2 и по 1 у срезovima: колубарском округа београдског, подгорском, пчињском, јабланичком, ле-

¹⁾ У септембру месецу пр. год. дела ових било је:

1. Убиства	36
2. Детоубиства	3
3. Нехотичних убиства	26
4. Покушаја убиства	19
5. Разбојништва	2
6. Силовања	13
7. Тешких телесних повреда	42
8. Паљевина	142
9. Опасних крађа	8
10. Злонамерних поништаја туђих ствари	

сковачком, крагујевачком, лепеничком, расинском (непронађено) деспотовачком, парзћинском, сврљишком, посаво-тамнавском, пожаревачком, моравском округа пожаревачког, љубићском, бољевачком, добричком, рачанском (непронађено), моравачком, и у вароши Нишу.

Детоубиства извршена су по 1 у срезovima: поцерском, звишком и у вароши Београду.

Нехотична убиства извршена су по 1 у срезovima: посавском округа београдског, алексиначком, звишком, добричком, пожешком и у варошима Неготину и Смедереву.

Покушаји убиства извршени су: у срезу параћинском 3, у срезу лесковачком 2, у срезу звишком 2 и по 1 у срезovima: колубарском округа ваљевског, пољаничком, оба јасеничка, неготинском, трстеничком, ражањском, левачком, ресавском, бањском, сврљишком, нишавском, млавском, качерском, љубићском, добричком, аријском, жичком, трнавском, и у варошима: Враћи, Крагујевцу, Смедереву и Београду. Сва ова дела извршена су у међусобној свађи и освети.

Разбојништва су извршена: у срезу космајском 2, у срезу зајечарском 2 и по 1 у срезovima: колубарском округа ваљевског, лесковачком, брзопаланачком, поречком, голубачком, моравском округа пожаревачког, звишком и бољевачком.

Силовања су извршена по 1 у срезovima: тамнавском, алексиначком и студеничком.

Тешке телесне повреде извршене су: у срезу пожаревачком 2, у срезу подунавском 2, у срезу трнавском 2 и по 1 у срезovima: жупском, левачком, рађевском, голубачком, моравском округа пожаревачког, љубићском, таковском, орашском, моравичком, жичком и у вароши Београду.

Паљевине су извршене: у срезу хољском 4, у срезу заглавском 4, у срезу добричком 4, у срезу врачарском 3, у срезу лепеничком 3, у срезу тамнавском 2 (1 пронађена), у срезу трстеничком 2 (1 пронађена), у срезу бањском 2, у срезу јадранском 2 и по 1 у срезovima: колубарском округа београдског, посавском округа београдског, ваљевском, крагује-

вачком, поречком, брзопаланачком, крајинском, левачком, ресавском, парафинском, мачванском, рађевском, звишском, млавском, таковском, бољевачком, прокупачком, пожешком (пронађена) ариљском и у вароши Пироту.

Вредност свих ових паљевина износи око 50.000 динара.

Опасне крађе извршене су: у вароши Београду 8 (5 пронађених), у срезу посаво-тамнавском 8, у срезу звишском 7 (1 пронађена), у срезу бољевачком 6 (2 пронађене), у срезу зајечарском 5 (4 пронађене), у срезу ваљевском 4 (2 пронађене), у срезу деспотовачком 4, у срезу лепеничком 3 (2 пронађене), у срезу јадранском 3, у срезу мачванском 3 (2 пронађене), у вароши Пожаревцу 3, у срезу пчињском 2 (1 пронађена), у срезу јабланичком 2 (1 пронађена), у срезу лешковачком 2, у срезу неготинском 2 (1 пронађена), у срезу трстеничком 2 (1 пронађена), у срезу жупском 2 (обе пронађене), у срезу ресавском 2, у срезу поцерском 2 (обе пронађене), у срезу азбуковачком 2 (1 пронађена), у срезу таковском 2 (1 пронађена), у вароши Смедереву 2 (1 пронађена), у вароши Зајечару 2 (обе пронађене), у срезу пожешком 2 (1 пронађена), у срезу црногорском 2 (1 пронађена), у срезу жичком 2 и по 1 у срезовима: грочанском, врачарском, колубарском округа ваљевског, подгорском (пронађена), тамнавском (пронађена), грузанском, кључком, брзопаланачком, поречком (пронађена), беличком, левачком, парафинском, моравском округа нишког (пронађена), алексиначком, нишавском (пронађена), белопаланачком, рађевском, млавском, хољском, тимочком, прокупачком, трнавском (пронађена) и у варошима: Врању Пироту (пронађена).

Вредност свих ових крађа износи око 24.890 динара.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу нишком 2 и по 1 у срезовима: тамнавском (пронађен) лепеничком, брзопаланачком, нишавском, орашском (пронађен), зајечарском (пронађен), златиборском (пронађен), студеничком, и у вароши Београду (пронађен).

Вредност свих уништених ствари износи око 2.500 динара.

Поред изложених дела у току месеца септембра извршено је у Србији и 9 **самоубиства** и то: у срезу врачарском 2 у срезу грузанском 2 и то 1 у срезовима: лепеничком, јасеничком округа смедеревског, пожешком, ариљском и вароши Смедереву.

Ова самоубиства извршена су: *ватреним оруђем* 5, *вешањем* 3 и *дављењем у води* 1, а узроци њиховом извршењу леже: у болести за 4 случаја, у *душевном растројству* за 2, и за 3 случаја узроци су *непознати*.

Покушаји самоубиства извршени су: у вароши Београду 2 вешањем и тровањем, а узроци за оба *рађав домаћи живот*; у вароши Шапцу, *ватреним оруђем* а узрок *непознат*, и у срезу студеничком, *оштрим оруђем* узрок *страх од казне*.

Општи преглед до сад изложених дела овакав је:

Текући број	О К Р У Ж И	О К Р У Ж И											
		Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Силовања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерни поништаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	1	—	1	—	2	—	—	5	2	—	2	—
2	« ваљевски	1	—	—	1	1	1	—	3	7	1	—	—
3	« врањски	3	—	—	4	1	—	—	7	—	—	—	—
4	« крагујевачки	4	—	—	2	—	—	—	4	4	1	3	—
5	« крајински	—	—	1	1	2	—	—	3	5	1	—	—
6	« крушевачки	1	—	—	2	—	—	1	2	4	—	—	—
7	« моравски	2	—	—	5	—	—	1	3	9	—	—	—
8	« нишки	2	—	1	2	—	1	—	2	2	2	—	—
9	« пиротски	—	—	—	1	—	—	—	1	3	1	—	—
10	« подрињски	1	1	—	—	—	—	1	4	19	—	—	1
11	« пожаревачки	6	1	1	3	3	—	4	6	12	—	—	—
12	« руднички	1	—	—	2	—	—	2	1	2	—	—	—
13	« смедеревски	—	—	1	2	—	—	3	—	2	1	2	—
14	« тимочки	1	—	—	—	3	—	—	5	14	1	—	—
15	« топлачки	1	—	1	1	—	—	—	5	1	—	—	—
16	« ужички	3	—	1	1	—	—	—	2	4	1	2	—
17	« чачански	1	—	—	2	—	1	4	—	7	1	—	1
18	Управе града Београда	—	1	—	1	—	—	1	—	8	1	—	2
	Свега:	28	3	7	30	12	3	17	46	112	11	9	4

Из канцеларије Антропометријско-Полицијског Одељења Министарства Унутрашњих Дела, 25. октобра 1910. године Абр. 1836. у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

СУДСКА ФОТОГРАФИЈА

(СВРШЕТАК)

Ми данас притежавамо, захваљујући Бертилоновом метричком апарату, инструмент, који нам допушта да добијемо фотографије, на којима се могу директно читати величина и одстојање снимљених предмета, и да израдим, тако рећи аутоматски, план фотографисаног места.

Потребно је, даље, фотографисати све детаље, који могу бити од интереса и користи по истрагу: изломљен намештај, обијена врата, браве ит.д. Трагови оруђа, употребљеног за обијање или разваљивање, могу знатно припомоћи да се пронађе злочинац, или бар да се утврди начин извршења дела. И сами застирачи собе, у којој је злочин извршен, понекад су веома инструктивни по истрагу. Њихова карактеристична изгужваност показује често да је било борбе, а понекад и правац злочинчевог бегства.

Трагови крви веома су важни по истрагу, и с тога је неопходно потребно фиксирати њихов облик. Ови трагови најчешће се налазе на земљи — поду — ако произлазе од жртве, и на зиду и по ивицама столица, стола и т. д. ако произлазе од злочинца. На основу њих могу се одредити покрети жртве. Млазеви крви на зиду произлазе, у већини случајева, од повређених артерија, јер док крв из повређених вена цури, дотле из повре-

ђених артерија шиба млазевима услед трзања срца.

Крвави отисци прстију представљају, нарочито ако слој крви није велики, верну слику папиларних линија коже прстију. А пошто је данас доказано, захваљујући радовима Галтона, Бертилона, Вусетића и т. д. да нема два човека који би имали исти облик и правац ових линија, то су ови отисци врло важно средство идентификације, те је с тога и њихово фотографисање неопходно потребно.

Али, поред видљивих отисака прстију, има и других, који су од капиталног интереса по истрагу. Мислимо на оне отиске, које на извесним предметима остављају масне материје на површини прстију, који су махом невидљиви за голо око. Отисци ови могу се наћи на стаклу, полираном дрвету, и у опште на сваком предмету са хомогеном и глатком површином, која не апсорбује или врло мало апсорбује масне материје. Понекад су видљиви а понекад невидљиви за голо око. Међутим, помоћу специјалних метода могућно је увек фотографисати их и знатно увећати.

И отисци ногу такође су врло важни по истрагу, те с тога и њих треба фотографисати. Њихова фотографија биће допуна изливању њихових калуца у гипсу.

Најзад фотографски апарат утврдиће нам тачно положај леша, који нас може обавестити о многим стварима, а нарочито да ли се налазимо у присуству убиства, самоубиства или несрећног случаја. За фотографисање лешева утврђена су правила, која допуштају да се добију фо-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

фотографије на којима се може све контролисати.

Фотографија је исто тако драгоцену и за утврђивање идентитета непознатих лешева, облика рана, модрица и т. д. које се налазе на телу убијеног или самоубице.

Неколико речи о утврђивању идентитета непознатих лешева. Познато је већ, да је ово утврђивање често пута врло тешко, много теже но код живих личности. Зашто? Прво зато, што су очни капци затворени, а изглед лица измењен. Чак и онда, кад су очни капци отворени, очи се не могу познати због промена које у њима наступају одмах после смрти. Очи мртваца тамне су и препокривене сивом навлаком, а роњача је нешто спљоштена. Ови феномени произлазе од сушења овог органа. Поред промене у очима, кожа и усне мењају такође боју и постају жућкасте и зеленкасте. Са ових разлога потребно је, пре него што се приступи фотографисању лешева, удесити их тако да се на фотографији показују као живи. Овим оживљавањем лешева занимао се Д-р Гос, из Женева. Ми смо његове методе упростили и усавршили, и на овај начин успели да добијемо одличне резултате приликом оживљавања лешева у циљу фотографисања. Ишчезлу течност из очију леша ми замењујемо инјекцијама глицерина, а лице посипамо танким слојем талка.

На реду су примене друге категорије фотографија у судској и полицијској материји: *фотографије као средство вештачења*. Примена ових фотографија почива искључиво на великој осетљивости фотографске плоче за најмање диференције у бојама, која се осетљивост може још више појачати употребом филтрова разне боје и специјалних ортохроматичких плоча.

Испитајмо укратко случајеве, у којима нам фотографска плоча може открити ствари, које су невидљиве за голо око. Овде нам, на првом месту, долази фотографско испитивање леша у циљу откривања трагова удараца, задављивања и т. д.

Удар или притисак на на ком делу човечјег тела има увек за последицу изливање крви у унутрашњост коже. Ако удар или притисак није био јак, овај излив манифестује се у малом црвенилу, које брзо ишчезава услед апсорпције разлирене крви. У колико је удар или притисак био већи, у толико је ударено или притиснуто место црвеније јер, услед споре апсорпције, крв дуже остаје под кожом, згушњава се и производи, у почетку, црно-љубичасту боју на контузованом месту, која доцније постаје, услед напредовања апсорпције, све више и више жуто-зелена, и ишчезава потпуно после неколико дана.

На лешевима убијених, ако је било борбе, — ови трагови — модрице — веома су видљиви и обојени угасито-црно. Али, ако притисак или удар злочинчеве руке није био јак, они су невидљиви и ако постоје на телу, те их с тога треба открити помоћу фотографије.

Осећамо потребу да нагласимо, да је мишљење публике: *да се на лешу могу наћи отисци прстију којима је жртва давлена или притискивана*, кроз погрешно.

Стоји, међутим, факт, да се на местима давлена и притискивања налазе угаситије модрице, али су ови трагови једнолики и без икаквих нацрта папиларних линија. Ова једноликост отиска произведена је изливом крви по целој површини притиснутог места.

Фотографија је тако исто у могућности да нам открије разне трагове на рубљу, хаљинама и т. д. који су потпуно невидљиви за голо око. Овде је поглавито реч о крвним мрљама на опраним материнама. Хемијска анализа у стању је да, готово увек, дође до резултата, ако су ове мрље видљиве, али је њен успех несигуран ако су оне невидљиве, а у ствари постоје. Много је сигурније, међутим, да се у овим последњим случајевима примени фотографија, па тек пошто се на основу ње открију места са крвним мрљама, да се приступи хемијској анализи.

Микрофотографија, поред своје велике примене у вештачењу писмених докумената, такође је од велике важности и у судској материји. Она још служи полицијском вештаку и судском лекару за прибављање доказа за њихова стручна мишљења. Ако вештак н. пр. тврди у своме рапорту да је на рубљу нашао трагове крви или сперме, поротници или бранилац могу посумњати у ово тврђење, и мислити да се вештак преварио. Да би им развио сваку сумњу, вештак треба да им покаже фотографске снимке микроскопских резултата, увеличавајући, разуму се, клише.

Помоћу фотографске плоче у стању смо још реконституисати сагорела писма и повчанице. Ово реконституисање текста писаних докумената, који су случајно или намерно предати ватри, понекад је од врло велике важности за истрагу.

Пишући плајвазом по хартији, ми је у исто доба овлаш притискујемо. Овај притисак, поред више или мање црних црта, произведених графитом, манифестује се на хартији у облику издубљености, и пренеће се, такође у облику издубљености, на листове хартије који су у додиру са листом на коме пишемо. Сви ови отисци, који су у многим случајевима невидљиви за голо око, могу се открити помоћу фотографије.

Помоћу специјалних фотографских плоча (желатин-бром) може се несумњиво утврдити, да ли је једно затворено писмо отворано и поново затворено. Фотографисањем коверта под извесним нагибом констатују се трагови поновног лепљења.

Прелазимо на врло важну главу судске фотографије: *фотографско испитивање писмених докумената*. Већ одавно судски вештаци, немогући хемијским путем позитивно утврдити трагове радирања и прављања, употребљују у овом циљу фотографију.

Бертилон, Соненшајн, Јесерих, Денштет, Миновић, Персифор, Фасер, Шепер и ми сами, радили смо на усавршавању фотографске анализе, и данас слободно можемо рећи: *ако постоји фалсификат ми ћемо га открити готово у свима случајевима*.

Вештачење једног писменог документа може се вршити у овим циљевима:

1. Да се открије фалсификат, и
2. Да се упореди рукопис два документа.

У првом случају вештак има да реши ова главна питања:

а) *Јесу ли поједине црте са вештаченог документа отклоњене механичким или хемијским путем, и замењене новим?*

б) *Да ли су две или више црта, које се налазе на документу, писане једним истим или разним мастилом и плајвазом?*

в) *Јесу ли црте, које се налазе на документу, писане у исто време или у разним епохама? Ако нису писане у исто време, онда које је писање старије?*

г) *Да ли се на документу, између исписаних и видљивих редова, налази какав невидљив текст, писан симпатетичким мастилом, љувачком, млеком и т. п.?*

ђ) *Да ли су званични печати и марке, који се налазе на документу, аутентични или фалсификовани?*

Ово су главна питања, која се обично постављају вештаку у случајевима фалсификата.

Упоредивање два или више писмених докумената — операција тако често потребна судској пракси — не може се данас ни замислити без помоћи фотографског увеличавања. Време графолога старог стила срећом је прошло, а данашњи судија тражи нешто више од неодређене импресије. Фотографско увеличавање допушта нам да прецизирамо и покажемо судији, да се мали микроскопски детаљи, који измичу пажњи писца, понављају или не понављају у писменима која се упоређују.

Помињемо још на овом месту фотографисање невидљивих отисака мастила, помоћу којих можемо утврдити текст несталог или уништеног документа, ако је само овај документ био у додиру са хартијом коју притежевамо.

Остаје нам још да говоримо о примени треће категорије фотографија у полицијској и судској материји — о фотографијама за идентификовање повратника.

Поменули смо раније, да смо за савремену фотографију живих слика обвезни Бертилону. На основу ових фотографија може се са сигурношћу констатовати идентитет, и то је узрок што су оне примене готово у свима данашњим одељењима за идентификацију. На основу њих је Бертилон створио методу вербалне анализе човечјег лица, тако зване „живе слике“, а на основу ових, опет, створио је познате албуме за истраживање криваца у слободи, познате под именом „D. K. V“, у којима је оличен триумф Бертилоновог система, и који су толико корисни за одбрану честитих људи од професионалних злочинаца.

При завршетку овог непотпуног излагања о судској фотографији, да кажемо неколико речи, о техничком васпитању оних, који су позвани да је у пракси примењују.

Поменули смо већ, да је судска фотографија део полицијске технике. Да би они, који је примењују, имали успеха, морају притежавати, поред потпуне фотографске технике, и солидно знања у физици и хемији, још и темељна знања

у криминалистици и полицијској пракси. То је, у истини, судски фотограф, на коме лежи дужност да на месту извршеног злочина открије све материјалне трагове помоћу којих је могућно изнаћи злочинца; да ове трагове, једном откривене, упоређује са траговима осумњичених личности, и да се, најзад, изјасни о идентитету или неидентитету упоређених трагова. Он, дакле, није само фотограф, већ вештак, који се служи фотографском да би дошао до циља. На резултатима његовог истраживања почива, врло често, цела оптужба, те је с тога и његова одговорност врло велика.

Послове ове не може вршити обичан фотограф па ма колико он био вешт. Ми идемо још даље, и тврдимо, да је у већини случајева чак и опасно поверити и обичном професионалном фотографу или фотографу аматеру израду судских фотографија. Чак и за обично фотографисање места злочина или несрећног догађаја, фотограф мора бити упознат са праксом полицијских и судских истрага ако хоће да створи корисне фотографије.

Судски фотограф мора у исто доба бити и полицијски вештак. Он мора бити стручњак у полицијској техници, која је позвана да представља научни елемент у истрази; он је спона између истражног чиновника и полицијске праксе. Да би пак имао потребна знања, у исто доба и теоријских и практичних, будући вештак у полицијској техници мора се одавати специјалним студијама, за које данас има могућности. На универзитету у Лозани створен је специјални одсек за полицијску технику, у коме будући полицијски вештак може добити потребну му специјалну наставу. Стварање оваквих одсека само се по себи налаже, и ми смо уверени да ће и остали универзитети убрзо следовати примеру лозанског универзитета.

Р. А. Рајс

О ПРОДАЈИ ЗА ИЗВРШЕЊЕ ОДЛУКА СУДСКИХ

(НАСТАВАК)

Пре ове допуне, § 484. није предвиђао рок у коме је извршна власт могла да одреди другу продају, због чега је та власт могла, без ризика за себе, нову продају одуговлачити. Данас већ то не може бити, пошто је поменути пропис поставио максимум времена у коме, по истеку оних шеснаест (односно три) дана власт полицијска мора нову продају одредити. Санкција допуне §-а 484. налази се у §-у 500. а., по коме би извршни орган могао, у случају одуговлачења нове продаје, одговарати диоциплински и грађански.

Прво питање које подстиче наведени пропис, а којим се законодавац овде не бави, јесте ово: да ли купац има правне могућности да, и после истека рока од шеснаест или три дана, положи излицитирану цену, што би имало за последицу да спречи одређивање друге продаје као и одржање његовога, купчевога, права на купљено добро?

Питање то у вези је са другим, општијим, питањем, а то је ово: да ли се уговор закључен између последњег лиценцаната и дужника односно повериоца раскида тим самим што лиценцанат није, у року од шеснаест (три) дана откада је продаја извршеном постала, положио цену?

Да приметимо, пре свега, да ми, за овај мах, апстрахујемо то питање од кога момента купац на јавној продаји постаје сопственик продатога добра, питање које ћемо доцније размотрити. Али, ма како се на ово питање одговорило, то је сигурно да је јавном продајом, између последњег лиценцаната и дужника односно повериоца, закључен уговор о продаји и куповини, уговор на основу кога је купац обавезан да излицитирану цену положи у року у §-у 483. (§ 507.) означеном, а друга страна дужна је опет да пописато добро купцу преда.

Горње питање: да ли се тај уговор има сматрати за раскинут услед тога што купац није својој обавези на време одговорио има велике практичне важности. Ако се одговори *негативно*, то јест, ако се узме да уговор, и поред тога, остаје у снази, купац има право да излицитирану цену извршном органу положи и после истека шеснаестог или трећег дана, и да на тај начин остане дефинитивни господар продатога добра. Извршни орган не би могао одбити да, после тога момента, прими излицитирану цену. Ако би он то ипак учинио, купац би имао право, по § 895. Грађ. Зак., цену положити суду, који се сматра као општи пуномоћник повериоца који неће да приме од својих дужника исплату дуга. Ако се, пак, да *афирмативно* одговор, то јест ако се сматра да је уговор раскинут због тога што лиценцанат није цену положио у законском року, онда купац не може, после тога рока, ову платити: пошто на њему, услед раскида уговора, не лежи више обавеза да излицитирану цену положи, то како би он могао понудити да ову, после истека шеснаестог (трећег) дана, положи? Плаћање претпоставља обавезу, а ове овде нема, а када нема обавезе, то онда не постоји ни право које је купац имао до истека реченог рока, право по коме је он могао, плативши излицитирану цену, остати дефинитивни господар продатога добра. Протеком законског рока, купац је изгубио могућност за то. Добро ће сада отићи другом, ономе који за њега, на поновној продаји, да највећу цену. И не само да би протек рока имао ту последицу за купца да би он изгубио купљено добро, већ би он евентуално био оштећен и тиме што би морао изравнати ону диференцију која се поновном продајом покаже између прве и друге цене, док не би, обрнуто, имао никакво право на вишак који би могла друга продаја дати (§ § 484. и 485.). Наравно, да, ако би се питање у овом последњем смислу решило, купцу не би ништа помогло што би излицитирану цену положио у судске руке, зато што је не би извршни орган хтео примити.

Питање је, као што видимо, од велике практичне важности. Повериоци би могли имати, према приликама, рачуна да се

оно реши час у негативном час у позитивном смислу. Ако би било изгледа да ће се добро на другој лиценци боље продати него на првој, они би имали интереса, да се сматра, да је уговор раскинут због неплаћене цене. Ако су, пак, изгледи против њих, они би, напротив, имали рачуна да се узме да је уговор непрестано у снази, како би извршни орган могао од купца излицитирану цену, и после истека рока, примити. Разуме се да ће, од прилике, тако исто, зависити и интерес купчев у погледу начина на који би се исто питање имало решити.

Да бисмо ову тешкоћу расправили, ми морамо правити ову разлику: а°. Рок од шеснаест или три дана протекао је, али власт још није одредила другу продају; б°. Власт је и поновну продају, по истеку горњег рока, одредила.

а°. Друга продаја још није одређена, то јест још се налазимо у току онога месеца у коме је извршна власт дужна, по §-у 484., да одреди другу продају. У том случају, купац може излицитирану цену положити, и ако је рок од шеснаест или три дана протекао. Другим речима, ми сматрамо да се тада респективни однос странака није још изменио: он је онакав исти какав је био и пре истека тога рока, то јест купац има непрестано и право и обавезу да плати излицитирану цену и тако себи осигура прибављање продатога добра, а противна страна (повериоци односно дужник), пак, и право и обавезу да прими испуњење онога што је купац на лиценци дужан учинити, а то је плаћање излицитиране цене. Све што има сада измењено то је што, будући је рок од шеснаест или три дана прошао, купац је сваки час у ризику да власт не одреди другу продају, ризик који, до истека тога рока, није постојао. Према томе, извршни орган је дужан, у претпоставци коју смо овде предвидели, примити од купца исплату излицитиране цене, и ако би он одбио да ову прими, купац би имао право новац положити код суда, по већ наведеном §-у 895. Грађ. Зак. Ово депоновање, код суда, производило би исто дејство као и полагање новца извршној власти: купац би се, њиме, ослободио главног дуга, а то је излицитиране цене („... онда дужник нека положи дуг у судске руке, па ће се ослободити од дуга“ — § 895.) као и плаћања законских (мораторних) интереса који су, против њега, текли од истека онога рока од шеснаест (три) дана па до дана депоновања новца код суда, а на основу §-а 602. у вези са §-ом 654. Грађ. Зак.

Нема спора да се, протеком рока од шеснаест (три) дана, купац не ослобађа обавеза, јер би то било противно правилу да је уговор — а јавна продаја је само један случај уговора — закон за странке (§ 540. Грађ. Зак.), ако би се једна странка уговора ослобађала тиме што овај није на време извршила: то би значило да би постојање обавезе зависило од воље обавезаног, што ће рећи да ту не би било никакве обавезе, пошто је обавеза ограничење воље дужникове, а тога ограничења овде не би било. Исто онако као што нема обавезе у случају

да је уговорен такав услов чије испуњење или неиспуњење зависи једино од воље обавезаног, услов који је познат, у праву, под именом *потестативног услова* (la condition purement potestative¹⁾). Неизвршење уговора од стране једног уговорача може имати само ту последицу да на терет тога уговорача стави још једну обавезу: обавезу накнаде штете (arg. из речи: »... и за оштећење накнада учини« — у §-у 553. Грађ. Зак.). У неким законодавствима, као што је на пр. француско, некрива страна имала би, у случају неизвршења уговора, и право на раскинуће овога (чл. 1184. Франц. Грађ. Зак.), право које она код нас, бар у случају делимичнога неизвршења, нема (§ 553. Грађ. Зак.²).

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Ж. Перих

„АДМИНИСТРАТИВНА УПОТРЕБА ОРУЖЈА

ОРГАНА ЈАВНЕ БЕЗБЕДНОСТИ И ВОЈСКЕ с нарочитим погледом на права Аустрије, Пруске, Средње Немачких Држава, Енглеске, Француске и Италије³.

од

Д-ра Аугуста Вилфлинга.

Сам наслов горњег дела (које је прошле године изашло у Бечу) указује на акутну потребу расправе тога питања у нас, те ће свакако бити од користи да читаоце „Полицијскога Гласника“ упознамо са садржином његовом, што ће уједно бити и објашњење, како је то питање расправљено у законодавствима горе поменутих модерних држава.

Дело је подељено на четири одељка: I. Појам права административне употребе оружја; надлежност за регулисање тога права; поводи за административну употребу оружја у опште. II. Органи јавне безбедности овлашћени за употребу оружја и њихово право на административну употребу оружја. III. Административна употреба оружја војске. IV. О казнено-правној одговорности органа јавне безбедности и војних лица за последице њихове употребе оружја.

¹) V. Lacantinerie, *Précis de droit civil*, II, p. 655 et 656: Nulla promissio potest consistere, qualis voluntate promittentis statum capit (L. 108. § 1., D. De verb. abl., XLV, 1). Dernburg, *Das bürgerliche Recht des Deutschen Reichs und Preussens*, Erster Band: Die allgemeinen Lehren, S. 507.: Die Streitfrage beschränkt sich ... auf Versprechen, welche von dem subjectiven Ermessen des sich Verpflichtenden abhängig gemacht werden²; Б. Павловић, *О уговорима и обавезностима у опште*, стр. 57. (Друго издање).

²) Код нас је дискутовано питање, да ли би некриви уговорач могао тражити раскид уговора бар у случају његовога потпунога неизвршења од стране противнога уговорача, ако ово не би било изречно уговорено или ако тако право некривом уговорачу не би сам закон признавао. Ми смо, држећи се изворника § 553. нашег Грађ. Законика, § 919. Грађ. Зак. Аустријског, изјаснили се, у својој расправи: *О поништају уговора због неизвршења*, у негативном смислу, док Б. Павловић мисли, напротив, да некрива страна има, у горњем случају, право на раскид уговора (ор. cit., стр. 327.). Јуриспруденција Касационога Суда овде је колебаљива. В. Ст. Максимовић, *Нова Збирка начелних одлука одељења и општих седница Касационог Суда*, IV. Завршна књига стр. 110. и 111.; Г. Никетић, *Грађански Законик Краљевине Србије*, стр. 355. и 356..

Да би јасније било излагање целог дела, као и тога, шта је у њему предмет пишчева излагања а шта не, изнећемо у целости први параграф првога одељка његовог, који носи назлов:

Појам административне употребе оружја.

У самом појму државне владалачке силе лежи, да своје заповести извршује, те да на тај начин може воспостављати свако стање какво хоће. Кад се при том воља државна не саглашава са вољом појединца и наиђе на отпор његове воље, мора се ипак остварити воља државе над вољом појединца. То се од вајкада чини у свима областима државне управе у облику *принудне силе*, применом материјалне силе.

О *праву принуде* може бити речи тек у модерној држави. *Уставно право принуде* регулисано је скупом гаранција које у уставној држави постоје за то, да се воља појединца не би морала подвргавати бесконачној принуди, а нарочито да се не би подвргавала самовољи органа који врше принуду (пошто се државна принуда може вршити само преко физичних особа).

За државну принуду у области унутарње управе остаје још читав низ облика принуде: психолошка (компулзивна) принуда, која је испољена у казнама за непослушност; принуда која постоји у тако званој политичкој егзекуцији, а нарочито у извршењу накнада; најзад, где све то није довољно и пригодно, разни облици личне принуде и непосредне (физичке) употребе силе (непосредни напад на имање, слободу и телесни интегритет појединца).

Крајње од средстава, којима државна управа располаже, јесте *употреба оружја*; њеном помоћу држава је у могућности да приведе у дело своје дужности према свакој непослушности, сходно државној вољи, и да безусловно потчини себи појединца приликом јавне упорности.

Употреба оружја битно се разликује од других средстава принуде. И код примене осталих средстава принуде није искључена опасност, да се према индивидуи не примењује права државна воља. Али у модерним управама за такве су случајеве предвиђене извесне гаранције општега значаја, које појединцу могу да прибаве сигурност и убеђење, да је према њему примењена баш права воља државе. (Ту спада издавање наредбе за извршење извршном органу и дужност овога да је покаже); само где то не би било могуће, где још није било претреса и рочишта, где је потребно брзо учешће власти, довољно је опште обележје службеног органа: кокарда, грб, ешарпа и т. сл.). Појединац се мора повиновати само тако легитимисаном извршном органу; но посумња ли он у законитост принудне државне заповести, стоји му отворен пут жалбе и незадовољства. Код већине облика принуде, то право жалбе и незадовољства, даје могућности вишим инстанцама да изврше потребну корекцију. Код употребе оружја то је искључено; ту се држава у повећаној мери ослања на оданост служби, промишљеност и одмерене егзекутивног персонала. Но баш ту по-

стоји велика опасност од повреде највећих интереса појединца, телесног интегритета и живота његовог од самовољних радњи органа који врше принуду.

Друга је разлика од веће важности: мера, а тиме и последице свију осталих облика принуде могу се без мало са свим тачно унапред предвидети и довести у сагласност са циљем коме се тежи. Ако је постигнут циљ, онда, природно, престаје бити оправдана свака даља принуда. Код употребе оружја то је друкчије. То доноси собом особена каквоћа оружја, те се никако не може поуздано или у најмању руку бар не може се са приближном поузданошћу унапред израчунати последица његове примене, у колико је оличена у повреди телесног интегритета или убиству човека. Ако би у поједином случају, н. пр. само у задавању лаке повреде, намера извршнога органа била одређена, ипак последица употребе оружја може бити смрт или трајна тешка телесна повреда или поремећај здравља. Томе могу бити узрок са свим случајни моменти на страни повређенога. При руковању оружјем, које захтева извесну уметност и обученост, никако се не може утврдити, од колико ће утицаја на последице моћи бити употреба оружја услед евентуалне оскудице тих захтева или субјективних момената, који се са становишта извесног државног принудног средства не би могли оправдати, као н. пр. телесна снага и темперамент, страх и раздражење, али и самовоља и рђави мотиви (љутња, осветољубље, мржња). Поред тога, детаљним прописима не може се искључиво или нарочито утврдити мера употребе оружја, у колико она зависи од последица стварне примене оружане силе; такви се прописи дају још само за врсту оружја које се има употребљавати у примени и за трајање примене.

Кад је употреба оружја произвела телесну повреду или смрт једнога човека, она увек повлачи за собом једно зло, које дуже траје но што је то потребно према циљу принуде. У том се погледу употреба оружја једновремено и из основа разликује од свију других средстава принуде, пошто ова треба да спрече наред и да изгредника учине неспособним за продужење противстајања, непослушности и томе сличног.

Употреба оружја иде даље од основне мере полицијске принуде. Она је баш за то одређена, да повређује највећа добра човечја, живот и здравље његово, и у битности својој представља, дакле, ограничење права телесног интегритета и живота државних грађана, које је у Уставу тако особито заштићено. Наука о административној употреби оружја требало би с правом да заузме угледно место у систему административног права.

Према изложеноме утврђен је појам *административне употребе оружја* у два правца. Најпре у погледу његовог изузетног положаја услед природе оружја, и по том у његовом односу према уставном праву телесног интегритета појединца.

Према томе *право* административне употребе оружја има за задатак да поуче границе за примену оружја, коју извршују државни органи, да тачно фиксира круг самих тих органа и њихових права, а евентуално још и на други начин (н. пр. у погледу мере, одлика, трајања употребе оружја) да апстрактним прописима ограничи индивидуално одмерење извршиоца. Али како по самој природи, у пркос свима законским одредбама, за оцену и одмерење самог извршног органа остаје још један широк круг, ти органи морају из основа подлежати пуној казнијеној правној одговорности за све последице употребе оружја.

Због осетнога насртаја административне употребе оружја на основно право телеснога интегритета мора се, најзад, захтевати, да извршење права употребе оружја остане резервисано за крајњи случај, и — у формалном погледу — да законом буду регулисани основни принципи тога права.

Под појам административне употребе оружја као *општег државног средства принуде* спада и биће предмет ових излагања:

I. Употреба оружја код органа позваних за праву државну принудну службу оружаном силом; т. ј. пре свега код жандармерије и свију који су једнаки с њом у погледу војне организације, код полицијског позорништва у варошима; даље, употреба оружја код органа свију особених грана државне управе који су снабдени оружјем само у толико, у колико то захтева природа и потреба тих особених грана службе; нарочито органи финансијски, царински, погранични, шумарски, пољске и санитетске полиције. Сем тога

II. Употреба оружја код војске у унутрашњости државе, но ипак само у толико, у колико га са становишта државне полицијске силе извршује, или поједине војне чињенице — било у свакодневној служби, било у изванредним случајевима приликом покрета у народу.

Напротив, *искључени су из појма административне употребе оружја у поменутом смислу и неће бити предмет ових излагања:*

Поједини случајеви употребе оружја војних старешина према својим потчињенима: у рату, због непослушности и бегства пред непријатељем, или због наговора на то; за тим у миру, код непослушности и противстајања под особитим околностима; и најзад, употреба оружја због војничкога изгреда и побуне.

Тако исто неће се излагати норме, које се односе на употребу оружја војничких патрола и стража, само у колико је то учињено према војним лицима. (Свакако, по правилу су те норме исте као и у погледу употребе оружја према државним грађанима који нису у војсци.) И најзад неће се третирали употреба оружја чувара осуђеника у казним заводима, и употреба оружја заповедника на лађама према њиховом људству у случајевима највеће нужде, да би га потчинили безусловној послушности, н. пр. при искрцавању чамаца за спасавање путника и тако даље.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Д. В. Банић

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК

ПОКУШАЈ ОДРЕЂИВАЊА ПОЈМА

ОД

Д-ра Авгуета Миричке

јавног редовног професора права на чешком универзитету у Прагу

(НАСТАВАК)

III

Али ако је тачно, да се само прави уредник може као одговорни уредник именовати, онда не би било тешко решити постављени проблем. Зацело не би било ништа друго потребно, него једна изрична законска одредба у овоме смислу, да се то јест само прави уредник може означити као одговорни уредник и као такав да се и мора означити.

Ово би ипак очевидно претпостављало, да сваки периодични штампани спис има само једног *јединог* уредника, што је, као што се види, сасвим примитивно стање, које зацело може постојати само код малих провинцијских листова, или код стручних часописа, који у дужим размацима времена излазе.

Напротив захтевају сва, колико толико већа предузећа новина, а поглавито политички дневни листови, за које се закон о штампи из појмљивих разлога највише и интересује, неизбежно да у уређивању учествује већи број лица.

Настаје сада питање: да ли се у таквом случају могу сви чланови уредништва као главни уредник именовати или управо морају именовати, и, ако се то не прими, ко се од њих има означити као одговорни уредник, евентуално, да ли би то могла бити и личност, која је ван редакције?

У овом погледу мора се пре свега испитати како гледиште у питању *ауригетата* уредника заузимају поједина законодавства о штампи.

Горе споменути *француски* закон о штампи од 18. јула 1828. изрично је допуштао, да се поставе више одговорних жераната, али ипак не више од три. На против садашњи *француски* закон о штампи од 29. јула 1881. говори у чл. 6. само о једном жеранту:

Tout journal ou écrit periodique aura un gérant.

Множину жераната овај закон изрично не допушта, али их изрично и не искључује. Из овога се може изводити, да је и по садашњем француском праву постављање више жераната допуштено и да број њихов ни на који начин није ограничен.¹⁾

Садашњи немачки закон о штампи од 1874. огласио је у § 7. одељ. 2. именоване више лица као одговорних уредника за допуштено само под условом, ако се из форме и садржине именованја поуздано може видети, о коме се делу штампаног списка свако од именованих лица у погледу уређивања стара. Тиме је

¹⁾ Упор. Poittevin, *Traite de la presse*, Paris, 1902, I., 70.

искључено преношење одговорног уредништва на више лица *in solidum*.¹⁾

На супрот томе *аустријско* право консеквентно допушта одговорно солидарно уредништво. Тако већ закон о штампи од 27. маја 1852. године, чија је односна одредба већ горе цитирана. Исто тако садашњи закон о штампи од 1862. године у одељ. 3. § 9.:

Сваки лист (број) или свеска кога периодичнога штампаног списка садржаваће име *бар једног одговорног уредника*, и у § 10. бр. 2, по коме пријава намераваног издавања кога периодичнога штампаног списка има садржавати:

Име и место становања једног одговорног уредника, а ако би се њих више имало на листу именовати, онда имена и места становања свију...

Јер из те околности, што закон ништа не спомиње о подели одговорности, има се закључити, да су сва именована лица, т. ј. свако од њих, за целу садржину штампаног списка одговорни. При том ипак закон не искључује ни одговорно уредништво *pro diviso*, то јест на тај начин, да се сваки од именованих стара само о одговорном уредништву једнога дела штампаног списка, ако је овај део одређено назначен, на пр. о вечерњем издању листа, о привредном додатку, о огласном делу, фелтону и сл.²⁾

Изгледа да у области нашега питања *владим пројекат* у неколико одступа од садашњег права, јер он садржи у § 8. одељ. 2. (§ 7. одељ. 2. одборских предлога) ову одредбу:

Допуштено је поставити за поједине, тачно одређене делове једнога периодичнога штампаног списка нарочите уреднике, који ће одговарати за садржину ових делова, у коме се случају њихова имена морају означити на штампаном спису. Такав уредник сносиће за садржину онога дела периодичнога штампаног списка, којим он управља, ону одговорност, која је по овом закону наметнута одговорном уреднику.

С обзиром на овакав текст могло би изгледати сумњиво, да неће можда пројекат по угледу на немачко законодавство, да искључи одговорно уредништво *pro indiviso*. Ипак кад би се то намера-

¹⁾ Упор. Berner, *Lehrbuch des deutschen Pressrechts*, 212 Kloepfel, *reichspressrecht*, 216; Schwarze — Appellus, *Reichspressgesetz*, 4. Aufl. 58. Прописом § 7. одељ. 2. зак. о штампи начињена је у главном законом одредба § 6. одељ. владиног пројекта. Одговарајући § 7. одељ. 2. комисијског пројекта хтео је изрично допустити солидарно одговорно уредништво више лица, а у сумњивим случајевима узети да оно постоји. Као што се види из комисијских мотива за § 7, то је било у уверењу „да се допуштањем солидарне одговорности више уредника чини штампа оправдано олакшавање, чему се нема шта замерити ни са гледишта државе.“ (B. Goldt, *Archiv*, B. 22, S. 184 ff.). О мотивима одбијања солидарног одговорног уредништва у садашњем закону упор. Kah, *Reichspressgesetz*, 62 u. Sládeček, *tiskové právo*, 67. По моме мишљењу чини камен спотицања у дотичном погледу пре свега претпоставка учиниоштва, која чини основу регулисања нарочите одговорности одговорног уредника у одељ. 2 § 20 царевинског закона о штампи. Јер ипак изгледало би доста смело пустити да ова претпоставка једновремено важи против више лица тамо, где је по правилу само једно *једино*, а по каткада ни једно од ових учинилац.

²⁾ Упор. Lienbacher, *Pravo o štampi* II 74 u. Liszt, *Austrijsko pravo o štampi* 84.

вало, онда би то зацело било најмање онако јасно и разговетно исказано, као што је у немачком закону о штампи („само је онда допуштено“), особито што би тиме претрпело измену досадашње у теорији и пракси признато правно стање. У осталом са гледишта власти, које воде надзор над штампом, може се само желети, да више лица приме на себе одговорност за дужности, које су законом додељене одговорном уреднику.

Није без интереса упоређење са одредбом чл. 291 швајцарског пројекта казн. законика од 1908 године.

На новинама и часописима означиле се име уредника. Ако један уредник управља само једним делом новина или часописа, онда ће се он означити као уредник овога дела.

Ова одредба, која пада пријатно у очи својом провидном простотом — као можда цео пројекат — полази очевидно од претпоставке, да се или о целом послу око уређивања једно једино лице стара, или, ако више лица имају у томе учешћа, да су редакцијски послови између њих подељени по тачно одређеним деловима периодичнога часописа. Ово лице односно ова лица треба онда просто да буду означена на штампањем спису.

Ипак је свакоме, ма и мало посвећеноме познато како су заплетени узајамни односи појединих лица, која се баве уређивањем, како су поља њиховога рада често само сасвим у опште означена по садржини материјала, како се њихови задаци често укрштају и један у други улазе, како је чешће потребно да моментано један другогме притекне у помоћ и какве тешкоће при оваком стању ствари настају, кад се хоће да се у овој мравињачкој журби издвоји делатност појединца под микроскопом казнено-правне одговорности.

Швајцарски пројекат казнога законика полази зацело од начела, да означање, било једнога, било више уредника, мора одговарати стварном стању ствари. Али, ако је ово стање тако, да су више уредника постављени, а није свакоме од њих додељен одређен део периодичнога штампаног списка, онда за овај случај не садржи споменути пројекат никакве одредбе. Нарочито је сумњиво, да ли у овоме случају морају сви као уредници бити означени, или је допуштено означити само једнога или другог, и ко или који од њих то могу или морају бити.

Очевидно ствар се тиче питања: шта карактерише делатност једнога одговорнога уредника у уредништву, које се из више лица састоји, у односу према делатности сауредника, и шта чини правну основу њихове одговорности?

Али и у садашњем аустријском и у немачком праву о штампи нема никакве одредбе, која би нам могла пружити ма како руководство у дотичном правцу. Јер из тога факта, што закон допушта одговорно уредништво више лица, било само *pro diviso* (као немачко право), било *pro indiviso* (као аустријско право), не може се очевидно још ништа закључивати, из чега би следовао неки одговор на постављено питање.

С тога не остаје ништа друго него да се одговор на ово питање остави сасвим теорији. Њен је задатак да испита, како се онај првобитни појам одговорнога уредника као правога уредника, како га је себи законодавац представљао, преображавао под утицајем развића новинарства, у колико се ово преображавање с обзиром на практичну потребу довољне правне заштите може примити, и у чему се онда управо састоје конститутивни елементи и појамне ознаке овога института с обзиром на чињеницу, да се овде из једнога појма стварнога животога образовао *правни појам*. (наставиће се)

Превео
Д-р Д. Аранђеловић.

СУДСКА ПОЛИЦИЈА У ФРАНЦУСКОЈ

(НАСТАВАК)

При свем том, у случају *flagrant délit*¹⁾ ове се атрибуције модификују и раширују; оне се не ограничавају више само на давање извешћа магистратима, они тада делају, Тако пољски и шумски чувари могу да задрже и одведу пред примирителног судију или кмета свако лице које је ухваћено на делу, кад деликт повлачи казну затвора или тежу казну (чл. 16). Прокуратори републике, истражне судије и сви помоћни службеници, у свима случајевима *flagrant délit*, кад је дело природе да повлачи бешчасну или срамну казну, дужни су да одмах иду на лице места и саставе потребне протоколе у циљу да се констатује *corpus delicti*, његово стање и место; они су дужни да приме изјаве присутних лица или оних који могу дати каква извешћа; они позивљу сроднике, суседе, укућане; они заплћавају оруђа деликта; врше претресе који су корисни за манифестацију истине; наређују баш апшење оптуженог (чл. 39. 42. 59.). Иста овлашћења дата су овим органима баш и у случају кад деликт није *flagrant*, али је учињен унутра у кући, кад старешина захтева да га констатују. Тако у ова два случаја, они приступају правој истрази, врше баш власт која прелази границе судске полиције; они тада врше законском делегацијом функције самог судије. Али је законик допустио само као изузетак, који захтевају особене прилике ову атрибуцију.

¹⁾ Да објаснимо шта је *flagrant délit* по француском кривичном поступку.

Чл. 41. зак. о кривичном поступку овако га дефинише: „деликт који се учини сада или који тек што је учињен јесте *flagrant délit*. (Le délit qui se commet actuellement, ou qui vient de se commettre est un délit flagrant). Такође ће се сматрати као *flagrant délit* случајеви кад је окривљени гоњен јавном виком, (par la clameur publique) и случај кад окривљени буде нађен са стварима од вредности, оружјем, оруђем или хартијама из којих се да претпоставити да је он учинилац или саучесник под условом да је то у времену блиском деликту.“

Чл. 33. прописује: „у свима случајевима *flagrant délit* кад је дело природе да повлачи бешчасну или срамну казну прокуратор републике изићи ће на лице места без икаквог одлагања.“

Чл. 46.: „Атрибуције које су горе дате прокуратору републике за случајеве *flagrant délit*, имаће места сваки пут кад се тиче каквог злочина или

Међу тим чим је истражени судија присутан на месту, надлежност свих службеника судске полиције престаје; никаквог сукоба не може бити између њех. Судија ради на основу власти која му је својетвена, други органи судске полиције по сили изузетне делегације, тако рећи на основу претутне делегације самог судије кога они само замењују. Чим се појави истражни судија, сви органи који су у суштини само његови помоћници и делегирани, дужни су да престану да раде и да му реферишу. Само он има потпуну власт да ислеђује и следствено он апсорбује својом акцијом све особне власти установљене да му помажу или га замене. Сви акти, које би могли учинити ови службеници, у његовом одсуству морају му се предати кад он дође на лице места и отпочне ислеђење, пошто он има власт да их испита, провери, уреди и баш поново изврши. Само не престају тада функције прокуратора републике, али оне мењају природу. Пре доласка судије он приступа провизорно актима ислеђења, врши дужност судије; чим се појави овај магистрат, он предузима поново своје функције државног тужиоца; он се ограничава на захтеве, а судија решава о његовим захтевима.¹⁾

Из овога се види да су најважнији и први органи судске полиције у казненом предмету: *прокуратори републике* и *истражне судије*.

Атрибуције осталих службеника судске полиције ограничене су и ми смо их сумарно обележили. Расмотримо из ближе функције поменути два магистрата, од којих је први у принципу инвестиран само *правом гоњења*, а други *ислеђењем*.

1° Прокуратор републике.

Чл. 22. француског законика о кривичном поступку прописује: „прокуратори републике имају дужност истраживања и гоњења свих деликта, чије суђење припада судовима за преступна дела и кривичним судовима.“

Гоњење то је вршење јавне акције. Државни тужилац инвестиран је са два различна права: правом да стави ову акцију у покрет и правом да је врши пред судом.

Кад прокуратор републике нађе да има места гоњењу, он предаје доказе

„деликта, баш и ако није *flagrant*, кад је учињен у каквој кући унутра и старешина куће буде тражио прокуратора републике да га констатује.“

Најпосле чл. 106 пом. законика наређује: „сваки који располаже јавном влашћу и баш свако лице, биће дужно да ухвати окривљеног који је изненађен на делу, или гоњен јавном виком или у случајевима који су подобни *flagrant délit* и да га одведе пред прокуратора републике, за шта није потребна наредба за довођење, ако злочин или деликт повлачи бешчасну или срамну казну.“

Из ових текстова излази: да закон сматра као случај *flagrant délit* следеће случајеве: 1° кад се злочин сад учини; 2° тек што је учињен; 3° кад је окривљени гоњен јавном виком; 4° кад се нађе са стварима од вредности, оружјем, оруђем или хартијама из којих се да предпоставити да је учинилац или саучесник, под условом да то буде у времену блиском деликту; 5° кад старешина куће у којој је био учињен злочин или деликт захтева судску полицију да то констатује. — (Faustin Hélie. *Traité de l'instruction criminelle ou théorie du code d'instruction criminelle*. t. IV стр. 678. 779.)

¹⁾ Faustin Hélie. Цитирано дело. Стр. 85.

истражном судији са захтевима које налази са сходне. Функције дакле ових магистрата: прокуратора републике и истражног судије различне су. Прокуратор отпочиње гоњење, (*la poursuite*); судија *ислеђује*. Ова је подела функција озбиљна гаранција и из тога је разлога установљена. Потпуна власт ислеђења припада дакле само судији, али после пошто он буде подтакнут на то уводним захтевом прокуратура републике. Треба дакле сарадња и пристанак два магистрата да се извиде и констатује реалност деликта о коме се подозрева или наводи, и важност основа који су прикупљени против оптуженог. И чим је поступак покренуо прокуратор републике, чиновник који је покретан и може се сменити, решавање припада истражном судији, који је независан и непокретан. Обојица имају исти територијални круг и управљају судском полицијом у сваком срезу.

Овлашћења прокуратора републике као органа судске полиције у *обично време* и у *обичним ситуацијама* дају право овоме магистрату само да прима тужбе и доставе; да приступа констатовањима, да саставља протокле, једном речи да врши акта истраживања и констатације и ништа више. *Flagrant delit* раширује ову власт прокуратора републике, јер ако је нарушење *злочин*, овај магистрат има право да приступа *апшењу*, претресу стана оптуженог, да прибира доказе за кривицу, да саслушава сведоке, и тако отпочиње истрагу; ако је *деликт*, он може баш да стави оптуженог у превентивни притвор, под условом: да га преда суду за преступна дела истог дана или сутра дан. Али су услови *flagrant delit* строго детерминисани.¹⁾ Први је услов да је дело тако скорашње да бојазн од нестанка доказа оправдава ову убрзаност поступка. Други је услов да постоји деликт очевидан и констатован као што треба, чија стварност отклања сваку сметњу о самовољи.

Из овог се види да су атрибуције државног тужиоца, у материји судске полиције, различне према томе да ли се тиче *delit flagrant* или деликта који је подобан *delit flagrant*, или деликта који није *flagrant*.

(наставиће се)

Милош М. Станојевић
судија

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

Т Р А Ж Е С Е

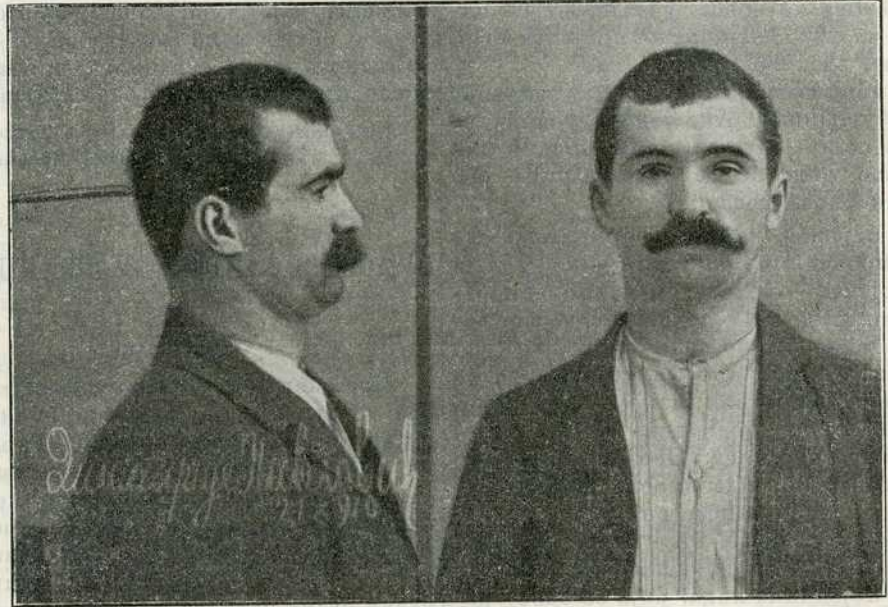
Радосав Васиљевић, из Шапца, 15. овог месеца отумарао је незнано куд. Он је стар 11 година, средњег раста, плав у опште. — Акт начелника округа подринског Бр. 19033.

Живан Лукић, шегрт из Смедерева, отишао је од свог газде и до данас се не зна где је. Он је стар 14 година, средњег раста, смеђ. — Акт начелника округа смедеревског Бр. 10041.

1) *Gerraud*. Цит. дело.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Димитрије Павловић, препредени варалица, чију слику износимо, налази се сада у Управином затвору, где издржава затвор, на који је осуђен због више превара. Преваре је махом вршио према лицима која у унутрашњости имају фамилије, извештавајући их да су добили: који чабрицу кајмака, који прасе или

јаја, и на тај начин узимајући им по неколико динара за трошарину и подвоз. Наравно да је то он веома вешто изводио, пошто је се предходно известио за тачно име и место дотичне фамилије из унутрашњости.

Карактеристике ради износимо овде један случај преваре како га он сам описује у своме саслушању код Управе. Тако он вели: «Једног дана одем код Госпође Тајсићке која станује у Сарајевској улици, и кажем јој да сам из Ваљева и да јој је њен син г. Михајло, који је писар полицијски у Ваљеву, посла једну корпу дуња па јој затражим 1.60 динара за трошарину. Кад ми је новац дала наравно да више није видела ни мене ни дуње.»

Како је могуће да је Димитрије вршио и преваре које нису овако «наивне» као ове, то износимо његову слику, позивајући свакога ко би ма шта о њему више знао да то достави Управи.»

П О Т Е Р Е

Милош Војовић, из Доње Трпче и Милунка Бркић, из истог села, налазе се у бегству а под сумњом су да су извршили паљевину. Он је стар 40 година, бркова дугих, црномањаст, висок 180 см. Она је стара 30—35 година. — Акт начелника среза љубишког Бр. 14042.

Непознати крађивци, ноћу између 22 и 23. овога месеца, на брзом возу између Београда и Лапова, покради су руског трговца Ибрихима Асадова из Русије, и том му приликом однели: потес у коме је био његов пасош, једна денеша и пет новчаница од по 100 ру-

баља. — Денеша Министарства Унутрашњих Дела П№ 20476.

Непознати крађивац 23. овог месеца, покрао је у Господар Јевремовој улици бр. 34 следеће ствари: један вунени тепих за под, један цени челични прно емалирани сат, један позлаћен сребрни ланчић за око врата са медаљоном, на коме је нацртана лађа са натписом «*Telle est la vie*», један медаљон, са ликом Богородице, једну књигу «кувар» —

«*Rohbuch*» на немачком језику и један молитвеник немачки у футроли. — Акт кварта дорћолског Бр. 5873.

Непознати зликовац, 25. овог месеца, у први мрак, напао је Драгомира Васића из Сопота, у намери да над њим изврши злочин. Непознати је стар 23—24 године, висок, плав, добро развијен, у чоуханој плавој антерији на лакту поцепаној, у чакширама кроја подунавског, војничким цокулама, са шајкачом на глави. Од оружја имао је велики нож и револвер са белим корицама. — Денеша начелника среза космајског Бр. 21861.

Ранко Тадић, скитачки Циганин, побегао је из притвора начелника среза ваљевског. Он је родом из Јошаве у ср. јадранском, стар 24 године, омален, смеђ без бркова и браде. — Денеша начелника среза ваљевског Бр. 19078.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте власти која је потерницу издала, с позивом на означене бројеве акта или денеша.

Н А З Н А Њ Е

Комилети «Полицијског Гласника» за 1908. и 1909. год., у елегантном тврдом повезу, могу се добити у уредништву по цену од 20 динара за једну годину. Комилети у меком повезу за 1908. и 1909. год могу се добити по цену од 15 за једну годину, или оба заједно за 25 динара.